

دانشگاه علوم پزشکی
و خدمات بهداشتی درمانی اردبیل

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

دانشکده پزشکی

پایان نامه جهت اخذ درجه دکترا در رشته پزشکی

عنوان:

بررسی فراوانی مصرف مواد مخدر در افراد مبتلا به بیماری های

غیرواگیر در جمعیت بزرگسال شهرستان اردبیل در طی سال های

۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰: مطالعه مبتنی بر پرسش کوهورت

نگارش:

علی پارسا

اساتید راهنما:

دکتر حامد زندیان

دکتر فرهاد پورفری

استاد مشاور:

دکتر خاطره عیسی زاده فر

اردیبهشت ۱۴۰۲

شماره پایان نامه: ۰۱۰۱۲

گواهی اصالت پایان نامه

اینجانب ..... دانشجوی مقطع دکتری رشته پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل تایید می نمایم که:

- این پایان نامه بر اساس نتایج بررسیها/ تحقیقات انجام یافته توسط اینجانب تحت راهنمای ..... بوده و بوسیله خودم انشا گردیده است و در صورت استفاده از نتایج پژوهش ها و یا آثار دیگران بلافاصله به مرجع مورد استفاده استناد شده است و در قسمت منابع و مأخذ مشخصات مرجع به طور کامل ذکر گردیده است.

- مسئولیت صحت مطالب مندرج در این پایان نامه به طور کامل با اینجانب است.
- این پایان نامه قبلا برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

- کلیه حقوق مادی و معنوی این پایان نامه و هر گونه محصول مستخرج از آن اعم از مقالات، چاپ کتاب و ثبت اختراع به دانشگاه علوم پزشکی اردبیل تعلق دارد و هرگونه استفاده از اطلاعات و یا نتایج، واگذاری اطلاعات به افراد دیگر، چاپ، تکثیر، نسخه برداری، ترجمه و اقتباس از این پایان نامه بدون اخذ اجازه کتبی از دانشگاه علوم پزشکی اردبیل ممنوع است.

- کلیه مقالات مستخرج از این پایان نامه تحت نام دانشگاه علوم پزشکی اردبیل (Ardabil University of Medical sciences) به عنوان وابستگی نویسنده اول یا مسئول و با اطلاع و اجازه تمامی اساتید راهنما و مشاور به چاپ رسیده یا خواهد رسید.

- چنانچه در هر مقطع زمانی، خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را می پذیرم و دانشگاه مجاز است با اینجانب مطابق با ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت برخورد قانونی، هیچ گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی دانشجو

امضا و تاریخ

- بدینوسیله اصال و صحت نتایج این پایان نامه مورد تایید اینجانب، ..... استاد راهنما می باشد.

نام و نام خانوادگی استادراهنما

امضا و تاریخ

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	چکیده.....
۳	فصل اول مقدمه.....
۴	۱-۱- اهمیت موضوع و انگیزه تحقیق.....
۷	۱-۲- اهداف پژوهش.....
۷	۱-۲-۱- هدف کلی.....
۷	۱-۲-۲- اهداف اختصاصی.....
۷	۱-۳- سوالات و فرضیات مطالعه.....
۸	۱-۴- تعریف واژه‌ها.....
۱۱	فصل دوم بررسی متون.....
۱۲	۲-۱- تعریف بیماری های غیرواگیر.....
۱۲	۲-۲- بار بیماری های غیرواگیر.....
۱۳	۲-۳- انواع بیماری های غیرواگیر.....
۱۳	۳-۲-۱- بیماری های قلبی عروقی.....
۱۴	۳-۲-۲- سرطان.....
۱۵	۳-۲-۳- دیابت ملیتوس.....

- ۱۶.....۳-۲-۴- بیماری های تنفسی مزمن
- ۱۷.....۲-۴- ریسک فاکتورهای اصلاح نشدنی بیماری های غیرواگیر
- ۱۷.....۲-۴-۱- جنسیت
- ۱۸.....۲-۴-۲- نژاد
- ۱۸.....۲-۴-۳- ژن ها
- ۱۹.....۲-۴-۴- سن
- ۱۹.....۲-۵- ریسک فاکتورهای اصلاح شدنی بیماری های غیرواگیر
- ۱۹.....۲-۵-۱- فشار خون بالا
- ۲۰.....۲-۵-۲- شاخص توده بدنی بالا
- ۲۰.....۲-۵-۳- استعمال سیگار
- ۲۱.....۲-۵-۴- مصرف الکل
- ۲۲.....۲-۵-۵- رژیم غذایی ناسالم
- ۲۳.....۲-۵-۶- عدم فعالیت فیزیکی
- ۲۳.....۲-۷- بررسی متون
- ۲۹..... فصل سوم مواد و روش کار
- ۳۰.....۳-۱- نوع پژوهش
- ۳۰.....۳-۲- جامعه آماری، روش نمونه گیری، حجم نمونه
- ۳۱.....۳-۳- روش گرد آوری اطلاعات

۳۲	۳-۴- معیارهای ورود به مطالعه.....
۳۲	۳-۵- معیار خروج از مطالعه.....
۳۳	۳-۶- روش تجزیه و تحلیل داده‌ها و بررسی آماری.....
۳۳	۳-۷- ملاحظات اخلاقی.....
۳۳	۳-۸- جدول متغیرهای مطالعه.....
۳۵	فصل چهارم نتایج.....
۳۶	۴-۱- شیوع مصرف مواد مخدر در جمعیت مورد بررسی.....
۳۸	۴-۲- شیوع مصرف سیگار در جمعیت مورد بررسی.....
۴۰	۴-۳- شیوع مصرف قلیان در جمعیت مورد بررسی.....
۴۲	۴-۴- شیوع مصرف الکل در جمعیت مورد بررسی.....
۴۴	۴-۵- شیوع بیماری قلبی عروقی در جمعیت مورد بررسی.....
۴۵	۴-۶- شیوع بیماری دیابت در جمعیت مورد بررسی.....
۴۶	۴-۷- شیوع بیماری فشار خون بالا در جمعیت مورد بررسی.....
۴۷	۴-۸- ارتباط بین مصرف مواد مخدر و شیوع بیماری های غیرواگیر.....
۴۹	۴-۹- ارتباط بین مصرف سیگار و شیوع بیماری های غیرواگیر.....
۵۰	۴-۱۰- ارتباط بین مصرف قلیان و شیوع بیماری های غیرواگیر.....
۵۱	۴-۱۱- ارتباط بین مصرف الکل و شیوع بیماری های غیرواگیر.....
۵۲	فصل پنجم بحث.....

۵۳	.....	۵-۱- بحث
۶۱	.....	۵-۲- محدودیت‌های مطالعه
۶۲	.....	۵-۳- نتیجه‌گیری
۶۳	.....	۵-۴- پیشنهادات
۶۴	.....	۵-۵- ترجمان دانش
۶۵	.....	منابع

فهرست جدول‌ها

جدول ۱-۴: ارتباط مصرف مواد مخدر با شیوع بیماری های ۴۵
غیرواگیر.....

جدول ۲-۴: ارتباط مدت مصرف مواد مخدر با شیوع بیماری های ۴۶
غیرواگیر.....

جدول ۳-۴: ارتباط مصرف سیگار با شیوع بیماری های ۴۷
غیرواگیر.....

جدول ۴-۴: ارتباط مدت مصرف سیگار با شیوع بیماری های ۴۷
غیرواگیر.....

جدول ۵-۴: ارتباط مصرف قلیان با شیوع بیماری های ۴۸
غیرواگیر.....

جدول ۶-۴: ارتباط مدت مصرف قلیان با شیوع بیماری های ۴۸
غیرواگیر.....

جدول ۷-۴: ارتباط مصرف الکل با شیوع بیماری های ۴۹
غیرواگیر.....

جدول ۸-۴: ارتباط مدت مصرف الکل با شیوع بیماری های ۴۹
غیرواگیر.....

فهرست شکل‌ها و نمودارها

نمودار ۱-۴: شیوع مصرف مواد مخدر در جمعیت مورد ۳۴
بررسی.....

نمودار ۲-۴: توزیع فراوانی افراد استعمال کننده مواد مخدر از لحاظ مدت ۳۵
مصرف.....

نمودار ۳-۴: شیوع مصرف سیگار در جمعیت مورد ۳۶
بررسی.....

نمودار ۴-۴: توزیع فراوانی افراد استعمال کننده سیگار از لحاظ مدت ۳۷
مصرف.....

نمودار ۵-۴: شیوع مصرف قلیان در جمعیت مورد ۳۸
بررسی.....

نمودار ۶-۴: توزیع فراوانی افراد استعمال کننده قلیان از لحاظ مدت ۳۹
مصرف.....

نمودار ۷-۴: شیوع مصرف الکل در جمعیت مورد ۴۰
بررسی.....

نمودار ۸-۴: توزیع فراوانی افراد استعمال کننده الکل از لحاظ مدت ۴۱
مصرف.....

نمودار ۹-۴: شیوع بیماری قلبی عروقی در جمعیت مورد ۴۲

.....بررسی

نمودار ۴-۱۰: شیوع بیماری دیابت در جمعیت مورد ۴۳

.....بررسی

نمودار ۴-۱۱: شیوع بیماری فشار خون بالا در جمعیت مورد ۴۴

.....بررسی

فهرست علائم اختصاری

CRP C-Reactive Protein

DALYs: Disability-adjusted life years

FBS: Fasting blood glucose

HbA1C: hemoglobin A1C

HDL: high-density lipoprotein

NCDs: noncommunicable diseases

SPSS: Statistical Package for the Social Sciences

WHO: World Health Organization

YLL: Years of life lost from mortality

بررسی فراوانی مصرف مواد مخدر در افراد مبتلا به بیماری های غیرواگیر در

جمعیت بزرگسال شهرستان اردبیل در طی سال های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰: مطالعه

مبتنی بر پرسشنامه کوهورت

چکیده

زمینه: علی رغم بهبود و پیشرفت در نظام مراقبت های بهداشتی و سلامتی در جهان و همچنین تلاش های مداوم توسط کشورها برای کنترل شیوع بیماری های غیر واگیر، نتایج حاصله بویژه در کشورهای در حال توسعه رضایت بخش نبوده است. شناسایی عوامل مرتبط با بیماری های غیرواگیر و طراحی و اجرای مداخلات هدفمند در جهت پیشگیری و مدیریت آنها، امری مهم در کاهش بار این بیماری ها در آینده است.

هدف: تعیین فراوانی مصرف مواد مخدر در افراد مبتلا به بیماری های غیرواگیر در جمعیت

بزرگسال شهرستان اردبیل در طی سال های ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰

مواد و روش کار: در این مطالعه ۳۶۰ نفر از بیماران مبتلا به بیماری های غیرواگیر (بیماری های قلبی-عروقی، دیابت و فشار خون) شهر اردبیل براساس مطالعه پرسشنامه کوهورت استان اردبیل وارد شدند. برای گردآوری داده ها از چک لیست محقق ساخته شامل اطلاعات دموگرافیک، اطلاعات مربوط به نوع بیماری (قلبی-عروقی، دیابت و فشار خون)، و مصرف مواد مخدر (نوع مواد و مدت زمان مصرف) استفاده شد.

یافته ها: در این مطالعه ۳۶۰ نفر با میانگین سنی $57/3 \pm 8/2$ سال شرکت کردند که ۲۰۲ نفر

(۵۶/۱٪) مذکر و ۱۵۸ نفر (۴۳/۹٪) مونث بودند. شیوع مصرف مواد مخدر، سیگار، قلیان، و

الکل به ترتیب ۵/۳، ۱۷/۸، ۷/۵، و ۸/۹ درصد بود. شیوع بیماری قلبی-عروقی، دیابت، و فشار

خون بالا به ترتیب ۲۳/۹، ۲۶/۴، و ۵۶/۹ درصد بود. مصرف مواد مخدر ارتباط مستقیم و

معناداری با فشار خون بالا ($P=0/014$) و بیماری قلبی عروقی ($P=0/023$) داشت. مصرف سیگار ارتباط معنادار و مستقیمی با ابتلا به فشار خون بالا ($P=0/008$) و بیماری قلبی عروقی ($P=0/013$) داشت. مصرف الکل ارتباط معناداری با ابتلا به فشار خون بالا ($P=0/011$) داشت. نتیجه‌گیری: نتایج مطالعه حاضر نشان داد که فشار خون بالا شایع‌ترین بیماری غیر واگیر دار در جمعیت بزرگسال شهرستان اردبیل بود و سپس دیابت و بیماری قلبی قرار داشتند و مصرف مواد مخدر و سیگار ارتباط معناداری با ابتلا به فشار خون بالا و بیماری قلبی و مصرف الکل ارتباط معناداری با ابتلا به فشار خون بالا داشت. این یافته‌ها به طور کلی نشان دهنده نیاز به توسعه یک استراتژی پیشگیرانه در برابر روند رو به رشد بیماری‌های غیر واگیر از طریق کنترل مصرف مواد مخدر، دخانیات، و الکل است.

کلمات کلیدی: بیماری‌های غیرواگیر، مواد مخدر، اردبیل.